

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Потапова Алла Геннадіївна

кандидат географічних наук, доцент кафедри географії, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Потапова Алла Геннадиевна, кандидат географических наук, доцент кафедры географии, Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки

Ph. D. in geography, associate professor, Eastern European National Lesya Ukrainka University

АНОТАЦІЯ

Розглянуто методологічні засади дослідження чинників формування, використання та відтворення економічного потенціалу регіону та його складових з метою розробки методики та проведення аналізу по виявленню резервів підвищення ефективності його використання. Проведено аналіз основних складових економічного потенціалу Волинської області.

Ключові слова: економічний потенціал, виробничий потенціал, трудовий потенціал, фінансовий потенціал, інвестиційно-інноваційний потенціал, регіон.

Потапова А. Г. Экономический потенциал Волынской области. Рассмотрены методологические основы исследования факторов формирования, использования и воспроизводства экономического потенциала региона и его составляющих с целью разработки методики и проведения анализа по выявлению резервов повышения эффективности его использования. Проведен анализ основных составляющих экономического потенциала Волынской области.

Ключевые слова: экономический потенциал, производственный потенциал, трудовой потенциал, финансовый потенциал, инвестиционно-инновационный потенциал, регион.

Potapova A. G. Economic Potential of Volyn Region. The essence of methodological principles of examined investigational factors of forming, use and recreation of economic potential of region and his components in particular with the purpose of development of methods and realization of analysis on the exposure of backlogs of increase of efficiency of his use. Analysed basic constituents of economic potential of the Volyn region.

Key words: economic potential, productive potential, labour potential, financial potential, investment and innovative potential, region.

Постановка проблеми. Кризові явища в економіці України, стереотипи управління регіонами, негнучкість управлінських методів призвели до ряду негативних процесів у регіонах та в країні в цілому: спад виробництва, погіршення динаміки демографічних процесів, зростання безробіття, зниження якості життя населення та ін. В цих умовах по-новому постає проблема оцінки ефективності та раціональності використання економічного потенціалу регіону та управління ним.

Соціально-економічний розвиток регіонів значною мірою залежить від величини та ефективності використання наявного, на даній території, економічного потенціалу. Складність і багатоаспектність проблем регіонів є одним з найбільш важливих сучасних напрямків аналізу для розробки науково-методичних підходів до раціональності й ефективності його використання. Саме тому, при всій складності й багатоаспектності регіональної проблематики, одним з найбільш важливих сучасних напрямків аналізу є розробка науково-методичних підходів до оцінки економічного потенціалу регіону та ефективності його використання.

Існуюча науково-методична база недостатня через відсутність загально визнаної методики комплексної оцінки економічного потенціалу регіону, а також методики інтегральної оцінки ефективності його використання. Крім того, не проводився системний аналіз взаємозв'язків між складовими елементами економічного потенціалу, не враховувався вплив на інтегральний рівень його використання. Тому деякі аспекти проблеми комплексної оцінки економічного потенціалу регіону та інтегральної оцінки ефективності його використання вимагають подальшого теоретичного й методичного обґрунтування. У зв'язку з цим тема, присвячена дослідженню економічного потенціалу регіону та ефективності його використання, є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняною суспільно-географічною та економічною наукою

нагромаджено чималий досвід із розробки теоретичних і методологічних основ дослідження питань економічного потенціалу регіону. Аналізом проблем пов'язаних з оцінкою окремих складових елементів економічного потенціалу, ефективності їх використання й розробкою теоретико-методичних та методологічних основ вивчення даного питання займалися багато учених. Серед робіт вітчизняних учених щодо дослідження економічного потенціалу є праці таких економістів, як А. Задоя [8], С. Мочерного та інших. Значний внесок у розробку теоретичних основ географічного вивчення зробили Б. М. Данилишин [3], Д. В. Клиновий [6], О. Климахіна [7], Т. В. Пепа [2], В. П. Руденко [13], О. М. Тищенко [15] та ін.

Проблемою сутності та структури економічного потенціалу займався Б. М. Мочалов [4]. При оцінці вартості економічного потенціалу він пропонував розглядати її як суму вартості витрат минулої праці у вигляді основних виробничих фондів та матеріальних витрат, які входять до складу валового суспільного продукту, а також витрат праці на створення національного доходу плюс вартісна оцінка природних ресурсів. Цей підхід до розрахунку економічного потенціалу притаманний для поглядів соціалізму: при збільшенні розмірів і темпів зростання потенціалу країни, швидше зростає національний дохід, його фонди споживання та накопичення, які визначають рівень народного споживання та темпи розширеного відтворення.

Сучасні ринкові відносини змінили підходи до оцінки економічного потенціалу. Серед класичних підходів популярністю користується ресурсний підхід щодо визначення економічного потенціалу, як економічної оцінки окремих видів ресурсів: землі, води, лісу, корисних копалин.

В економіці досліджуються різноманітні методологічні підходи до оцінки природних ресурсів: затратний підхід; результативний підхід; затратно-ресурсний підхід;

рентний підхід; відтворювальний підхід; монопольно-відомчий підхід.

О. Ф. Балацький при розгляді структури економічного потенціалу виділяє в його складі активну та пасивну частини в залежності від ступеня залучення в господарський оборот. Активна частина економічного потенціалу являє ресурси, які на момент обліку залучені в економічну діяльність. Пасивна частина представлена економічними ресурсами, які є наявними, врахованими, але не задіяні в державному обороті [2].

Дослідженням методик оцінки економічного потенціалу регіону займався О. М. Тищенко [15]. Він розробив методику інтегральної оцінки ефективності використання ЕПР з урахуванням впливу складових його елементів, яка ґрунтується на використанні методів таксономічного аналізу та моделі еластичності [15].

Климахіна О. М. пропонує розглядати вимірювання економічного потенціалу як різницю між об'ємами виробництва у період підйому та спаду, використовуючи ланцюжок складових елементів: товар-група товарів-підприємство-регіон [7].

Виділення раніше невирішених частин загальної проблеми. Незважаючи на оцінку окремих елементів економічного потенціалу Волинської області, розрахунок сукупної вартості економічного потенціалу області не проводився.

Ціль статті. Метою дослідження є аналіз складових компонентів економічного потенціалу Волинської області та їх вартісна оцінка.

Виклад основного матеріалу. Аналіз та узагальнення результатів теоретичних досліджень і підходів вітчизняних та закордонних вчених в області визначення поняття „економічний потенціал регіону” (ЕПР) дозволив виявити значні розходження в його трактуванні, розумінні сутності, виділенні складових елементів. Традиційне класичне значення терміну „потенціал” (від латинського слова „potentia”) означає потужність, приховані можливості.

Сучасний етап розвитку світової економіки знаменується появою так званої нової економіки, у якій є відповідний потенціал, що вимагає дослідження й відповідних оцінок. Складові економічного потенціалу повинні оптимально використовуватись з метою нарощування потенціалу нової економіки регіону, тобто тієї сукупності нових можливостей регіону щодо виробництва та використання знань, технологій, інформації з урахуванням ендогенних факторів з метою економічного зростання регіону [14].

Проаналізувавши підходи різних авторів щодо визначення сутності економічного потенціалу регіону, можна ЕПР трактувати, як сукупність природно-ресурсних, виробничих, трудових, інвестиційних та інноваційних ресурсів, при раціональному використанні яких регіон може досягнути максимального високого економічного розвитку.

Базовою складовою економічного потенціалу регіону є природно-ресурсний потенціал. Він є визначальним чинником формування спеціалізації економіки регіону в рамках господарського комплексу країни, передумовою формування територіально-виробничих комплексів. Складовими частинами природно-ресурсного потенціалу є ресурсний, рекреаційний та екологічний потенціал.

Площа земель Волинської області – 2014,45 тис. га. За оцінкою В. П. Руденка частка земельних ресурсів області становить 55,2% величини сумарного природно-ресурсного потенціалу [13]. Проте ці запаси складають лише 2,1% земельних ресурсів України. Найбільш потужний зе-

мельний потенціал мають лісостепові райони (Горохівський, Іваничівський, Луцький, Ківерцівський, Локачинський райони), адже на їх території переважають родючі чорноземи (опідзолені та типові). Найвища частка земельних ресурсів у природно-ресурсному потенціалі характерна для таких районів, як Горохівський і Локачинський – по 75,5%, Луцький – 75,2%, Іваничівський – 73,6%, Рожищенський – 72,3%.

За якісною оцінкою ґрунти Волинської області становлять 32 бали (середній бал по Україні – 100). Найвищий показник у Луцькому (51 бал), Горохівському (50), Локачинському (48), Іваничівському (46) і Володимир-Волинському (44) районах. Це свідчить про те, що дані райони мають найбільш сприятливі ґрунтові умови для розвитку рослинництва.

Волинська область володіє значними водними ресурсами, потенціал яких за В. П. Руденком становлять 9,3% від загальнодержавного. В компонентній структурі інтегрального природно-ресурсного потенціалу Волинської області водні ресурси займають друге місце за значенням і становлять 18,0%. Найбільша питома вага даного ресурсу у Любешівському (26,5% від загального природно-ресурсного потенціалу району) і Маневицькому (25,6%) районах [13].

В регіоні спостерігається територіальна диференціація потенціалу водних ресурсів, яка зумовлена орграфічними і гідрографічними особливостями території. За сумарним потенціалом водних ресурсів виділяють Маневицький і Ковельський райони, в яких зосереджено 11,0 і 8,7% оцінки водних ресурсів області. Найменший потенціал водних ресурсів мають Іваничівський (3,2% оцінки водних ресурсів області), Локачинський (3,4%) і Рожищенський (4,0%) райони.

У компонентній структурі природно-ресурсного потенціалу лісові ресурси займають третє місце і за оцінкою В. П. Руденка становлять 16,2% величини сумарного природно-ресурсного потенціалу [13].

Волинська область відноситься до областей України, які добре забезпечені лісовими ресурсами. Площа лісових угідь регіону складає 697,3 тис. га, лісистість області – 34,3%. Найкраще забезпечені лісовими ресурсами поліські райони – Маневицький (60,4 тис. га), Камінь-Каширський (57,9 тис. га), Ківерцівський (43,1 тис. га) та Ратнівський (42,1 тис. га) райони. Частка лісових ресурсів в інтегральному потенціалі території коливається від 33,0% до 21,6% (поліські райони), найнижчий цей показник у лісостепових районах області (3,1 – 8,0%) [5].

Мінерально-сировинним ресурсами область забезпечена не в повній мірі. Важливе значення у структурі природно-ресурсного потенціалу займають паливно-енергетичні ресурси. На території області знаходиться частина Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну, в межах якого виділяють Волинське та Бубнівське родовища. Перспективними щодо експлуатації розвіданих вугленосних площ є території Володимир-Волинського, Іваничівського, Локачинського, Горохівського, Луцького, Турійського та Ковельського районів. На території області також є поклади газу (Локачинське родовище) та торфу (Любешівський, Маневицький, Любомильський та Шацький райони). Волинська область володіє значними запасами сапропелю. Найбільше цієї сировини знаходиться в озерних відкладах поліської частини області, а саме в Ратнівському (14,7 млн. т), Шацькому (9,9 млн. т), Старовижівському (9,1 млн. т), Любешівському, Любомильському і Турійському районах.

Поклади самородної міді розвідані у Ратнівському районі, а фосфоритів у Старовижівському, Маневицькому і Ратнівському районі [5].

У структурі мінерально-сировинних запасів значне місце посідають будівельні корисні копалини – пісок, суглинки, глини, базальти, карбонатні породи. В межах області нараховується 66 родовищ і 40 маловивчених виходів карбонатних порід, у тому числі 7 родовищ крейди.

В цілому у компонентній структурі природно-ресурсного потенціалу мінерально-сировинні ресурси за оцінкою В. П. Руденка становлять лише 1,0% величини сумарного природно-ресурсного потенціалу. Найвища питома вага мінерально-сировинних ресурсів в інтегральному природно-ресурсному потенціалі в Маневицькому (2,6%), Ковельському (2,2%) та Любомильському (2,1%) районах.

У компонентній структурі природно-ресурсного потенціалу фауністичний потенціал, за оцінкою В. Руденка, становлять лише 0,4% величини сумарного природно-ресурсного потенціалу. За сумарним потенціалом фауністичного природно-ресурсного потенціалу виділяються такі райони: Маневицький (31,4% оцінки фауністичних ресурсів області), Володимир-Волинський (29,0%), Горохівський і Шацький. Найменший показник в Любешівському, Старовижівському і Ратнівському районах [5].

У фауністичному потенціалі область багата на мисливські, рибні та медоносні ресурси. За природними комплексами мисливські угіддя Волинської області поділяються на лісові (19%), польові (45%), лугові (25%) та лугоболотні (11%), найвища частка яких розташована у Ковельському, Камінь-Каширському, Любешівському, Любомильському, Горохівському та Турійському районах. Рибні ресурси області дуже різноманітні, що зумовлено сприятливими природними умовами для ведення рибного господарства. Промислове значення мають такі види риб як короп, карась, щука, лящ, плітка, сом, річковий вугор, краснопінка. Волинська область майже повністю забезпечує себе прісноводною рибою. Найбільші рибоводні господарства розташовані в Шацькому, Луцькому, Ківерцівському і Маневицькому районах. У Горохівському, Іваничівському, Локачинському, Луцькому і Турійському районах спостерігається значна зарибленість водойм.

Рекреаційні ресурси області згідно класифікації Нудельмана М. С. можна поділити на спеціалізовані або цільові (лікувальні грязі, мінеральні води) і багатопільові (рослинні, водні, кліматичні ресурси, які виступають ресурсами комбінованого використання). У компонентній структурі природно-ресурсного потенціалу природно-рекреаційні ресурси за оцінкою В. П. Руденка становлять 9,2% величини сумарного природно-ресурсного потенціалу. Найбільший природно-рекреаційний потенціал мають Ківерцівський, Любомильський, Шацький, Маневицький і Луцький райони.

Отже, основними природними ресурсами Волинської області є земельні (55,2% величини сумарного природно-ресурсного потенціалу), лісові (18,0%), водні (16,2%) і природно-рекреаційні (9,2%). Потенціал фауністичних (0,4%) і мінерально-сировинних ресурсів (1,0%) є недостатнім.

За розрахунками В. П. Руденка величина (інтегрального) сумарного природно-ресурсного потенціалу Волинської області становить 456,6 млн. грн.

Найвагомішою складовою економічного потенціалу є виробничий потенціал. Стан та перспективи розвитку регіону залежить передусім від рівня його економічного розвитку, зокрема від рівня розвитку сфери виробництва матеріальних і нематеріальних благ.

Волинська область є однією із областей України, для яких характерний низький рівень господарського розвитку. Протягом 2014 р. спостерігалось значне коливання в об'ємах промислового виробництва. Індекс промислового виробництва у січні-березні 2014 р. становив 101,4% у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. У березні 2014 р. зростання становило 4,5% відносно березня 2013 р., а в січні-лютому даний показник скоротився на 0,6% (в Україні – зниження на 4,2%). У січні-лютому підприємствами області реалізовано промислової продукції на суму 1,6 млрд. грн.

Волинська область має достатній виробничий потенціал для пропорційного економічного розвитку. Із матеріального виробництва основними галузями, які визначають показники виробничого потенціалу і масштаби виробництва промислової продукції є харчова, легка, вугільна, лісова і деревообробна промисловість, машинобудування і металообробка, хімічна промисловість та промисловість будівельних матеріалів. Із нематеріального виробництва – послуги транспорту, складського господарства, телекомунікації та операції з нерухомим майном. Вартість виробничого потенціалу Волинської області становить 5342,8 млн. грн. В області функціонує більше 1297 підприємств, які займаються виробництвом промислової продукції (1272 – підприємства переробної промисловості, 25 – добувної промисловості).

В межах області спостерігається значне регіональне розподілення промислового виробництва, найбільший промисловий потенціал зосереджений у Луцькому, Іваничівському та Володимир-Волинському районах.

Основною галуззю промисловості, яка переробляє сільськогосподарську продукцію є харчова промисловість. Наявність потужної сировинної бази та широкий ринок споживача Волинської області створює потужну базу, яка забезпечує майже 40% загального обсягу реалізації промислової продукції регіону.

На сучасному етапі дедалі більшого значення і пріоритетності у складі економічного потенціалу регіону набуває трудовий потенціал. Це дуже складне поняття, яке характеризується чисельністю населення, режимом його відтворення, статеві-віковою структурою, особливостями системи розселення, рівня урбанізації, рівня освіти і професійної кваліфікації, доходів та витрат, життєвим рівнем населення, забезпеченістю соціальними послугами тощо.

Станом на 01.01.2015 р. чисельність населення Волинської області становила 1043,0 тис. осіб. Найбільша чисельність населення спостерігається в Луцькому (279 тис. осіб), Ковельському (110 тис. осіб), Іваничівському (90 тис. осіб), Володимир-Волинському (64 тис. осіб) районах. Такий розподіл населення був характерний протягом останніх п'яти років (2010-2014 рр.) і пояснюється така тенденція тим, що більш заселені райони мають потужніший трудовий потенціал, що в свою чергу притягує населення.

У віковій структурі переважає населення від 15 до 69 р., що у загальній структурі населення становить приблизно 63%, населення від 0-15 р. – 19%, понад 65 р. – 18%.

Основу трудового потенціалу Волинської області складає економічно активне населення, чисельність якого в 2014 р. становила 461,4 тис. осіб, рівень економічної активності населення становив 61,7%. Число економічно активного населення серед осіб чоловічої статі (68,9%) дещо вищий ніж серед осіб жіночої статі (61,0%). До 2013 р. в області спостерігалася тенденція підвищення частки економічно активного населення (2010 р. – 472,5 тис. осіб, 2013 р. – 483,6 тис. осіб), а вже із 2014 р. спостерігається

різке скорочення населення даної категорії, причиною якого стали економічна криза та воєнні дії в Україні. За даними Державної служби статистики України, в середньому у 2014 р. чисельність зайнятого населення економічною діяльністю, у порівнянні з 2013 р., зменшилася на 29,8 тис. осіб та становила 415,9 млн. осіб. Рівень зайнятості населення знизився з 60,1% – 2013 р. до 57,9% – 2014 р. Середня заробітна плата у 2014 р. становила 2856 грн.

З 2013 р. почала спостерігатися тенденція до підвищення частки економічно неактивного населення і вже у 2014 р. населення цієї категорії становило 286,2 тис. осіб, що на 23,5 тис. осіб більше ніж в 2013 р.

Число зареєстрованих безробітних у 2014 р. збільшилося порівняно із 2013 р. і становило 11,7 тис. осіб. Рівень безробіття серед економічно-активного населення в 2014 р. зріс до 8,6% (7,6% – 2013 р.). За віковими групами найбільша частка безробітних припадає на населення віком від 20 до 29 років.

Вартість трудового потенціалу Волинської області становить 13,2 млн. грн. За результатами розрахунків можна стверджувати, що в 2014 р. рівень використання трудового потенціалу був досить високим, проте цей напрям розрахунку є екстенсивним, що означає: чим більший відсоток зайнятих громадян суспільно корисною діяльністю, тим вищий рівень використання трудового потенціалу регіону.

Інвестиційний потенціал відображає наявні ресурси, залучені у господарську діяльність території та варіанти їх використання, виступає засобом мобілізації усіх можливих джерел, що визначають здатність регіону формувати, оптимально розміщувати та ефективно використовувати інвестиційні ресурси території [4]. Однією із складових частин інвестиційного потенціалу є фінансовий потенціал, тому що фінанси опосередковують процеси перетворення одних ресурсів в інші; виконують роль кількісної оцінки інших ресурсів; дають інвестору прерогативу вибору будь-якого бізнесу для вкладення коштів; забезпечують потенційні можливості диверсифікації напрямів інвестування у цілях мінімізації ризику та максимізації прибутків.

Природно-географічні та суспільно-географічні передумови Волинської області формують потужний інвестиційний потенціал, при раціональному використанні якого область може значно покращити свою економічну ситуацію.

Загальний обсяг капітальних інвестицій Волинської області в 2014 р. становив 2136,4 млн. грн. Нині спостерігається тенденція до скорочення їх обсягів на 11,9 млн. грн. (2013 р. – 3327,1 млн. грн.). Найбільша частка капітальних інвестицій було вкладено в місто Луцьк (950,0 млн. грн.) і Луцький район (500,5 млн. грн.). Найменше капітальних інвестицій вкладено в Старовижівський (7,3 млн. грн.), Іваничівський (11,8 млн. грн.) і Локачинський (14,1 млн. грн.) райони.

За джерелами фінансування збільшується частка капітальних інвестицій за рахунок власних коштів підприємств та організацій, кредитів банків та інших позик [11]. Зменшується частка капітальних інвестицій за рахунок державного бюджету, коштів місцевих бюджетів, коштів іноземних інвесторів, коштів населення на індивідуальне житлове будівництво.

Обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в економіку Волинської області на 01.01.2014 р., становив 339,3 млн. дол. США. Основними країнами-інвесторами є: Кіпр, Польща, Віргінські Острови, Словаччина, Німеччина, Великобританія, Литва. Прямі іноземні інвестиції

надійшли на 266 підприємств області. Більше 57% внесеного з початку інвестування іноземного капіталу зосереджено на промислових підприємствах. Зокрема, на підприємствах з машинобудування, оброблення деревини та виробництва виробів з деревини, виробництва харчових продуктів, виробництва меблів і хімічного виробництва, виготовлення гумових та пластмасових виробів.

Складовою частиною інвестиційного потенціалу є фінансовий потенціал. Фінансовий потенціал Волинської області на даний час знизився, доходи області в 2014 р. становили 6460,9 млн. грн., а видатки – 8571,9 млн. грн., тобто в регіоні спостерігається бюджетний дефіцит. Неспроможність самостійно забезпечити себе фінансовими ресурсами призводить до значного скорочення заробітної плати та робочих місць.

Вартість інвестиційного потенціалу Волинської області становить 3062,7 млн. грн. Зважаючи на наявний інвестиційний потенціал, Волинська область приваблива для інвесторів. Проте інвестиційні можливості сьогодні використовуються недостатньо і потребують ряду змін.

Інноваційний потенціал, як частина економічного потенціалу, забезпечує розвиток науки і техніки та їх впровадження в економічний розвиток регіону, забезпечуючи тим самим його зростання. Складовою частиною інноваційного потенціалу є науковий потенціал, який являє собою сукупність ресурсів і можливостей сфери науки будь-якої системи (колективу, галузі, міста тощо), що дає змогу за наявних форм організації та управління ефективно вирішувати господарські завдання. Складовими наукового потенціалу є кадри, кошти, матеріально-технічна база, інформаційне забезпечення, тощо. Складовими частинами інноваційного потенціалу є освітній, науково-технічний та власне інноваційний потенціал. Освітній потенціал включає усі освітні заклади в межах Волинської області від дошкільних до вищих навчальних закладів.

Протягом останніх років в області склалася позитивна тенденція, щодо збільшення дошкільних начальних закладів. Щодо загальноосвітніх шкіл області, то тут вже не така позитивна тенденція, як із дошкільними закладами, за 2010/11 – 2014/15 рр. їх чисельність скоротилася близько на 14 закладів. Враховуючи демографічну ситуацію, рішеннями органів місцевого самоврядування, за згодою громад у 2015 р. було ліквідовано одну, призупинено роботу 3-х початкових шкіл.

Волинська область забезпечує своє населення професійно-технічними і вищими навчальними закладами. В сучасних мінливих соціально-економічних умовах розвитку суспільства, коли суттєво зменшився попит на робочу силу, в області залишаються затребуваними робітничі професії. Основними осередком професійно-технічних і вищих навчальних закладів є м. Луцьк, дещо менша їх кількість, проте значна, в таких містах, як Ковель, Володимир-Волинський, Ківерці, Нововолинський. Вищі навчальні заклади III-IV рівня акредитації області забезпечують реалізацію перспективних наукових та інноваційних розробок, що відповідають пріоритетним напрямкам розвитку науки і техніки України, здійснюють патентно-ліцензійну діяльність.

За 2000-2014 рр. в області спостерігається збільшення чисельності кандидатів та докторів наук, проте зменшилася частка аспірантів.

У 2014 р. в область на інноваційну діяльність було спрямовано 196348,8 тис. грн., це на 104640,7 тис. грн. більше ніж у 2013 р., проте недостатньо для цілкового забезпечення інноваційної діяльності. Основним джерелом інвестування інноваційної діяльності є власні кошти підприємств та організацій.

Питома вага підприємств, що впроваджували інновації в 2014 р. становили лише 10% від сумарної їх кількості. Цей показник досить малий і продовжує спадати. За 2014 р. було впроваджено 25 нових технологічних процесів (у т. ч. маловідходних, ресурсозберігаючих процесів – 8), освоєно 25 виробництв інноваційних видів продукції (з них нові види техніки – 3). Питома вага реалізованої інноваційної продукції становить 3% від загального обсягу.

Волинська область має значний інноваційний потенціал, проте не вистачає фінансування для впровадження та розробки нових інноваційних проєктів.

Проаналізувавши усі складові економічного потенціалу, можемо розрахувати його сумарну величину, яка становить 8875,3 млн. грн.

Висновки і пропозиції. Проведений аналіз показав, що урахування запропонованих складових потенціалу регіону в управлінні економічним потенціалом території може сприяти формуванню раціональної та збалансованої просторової структури економіки; розвитку ефективних конкурентоспроможних видів економічної діяльності; раціональному використанню трудових ресурсів, вирівнюванню соціально-економічного розвитку регіону. Перспективи подальших досліджень із цієї проблематики полягають у більш детальній оцінці складових економічного потенціалу регіону, виявленні нових методик для його оцінки.

Література

1. Врублевський В. К. Соціальні аспекти адміністративної реформи в Україні / В. К. Врублевський, І. В. Маринич // Вісник Рівненського державного технічного університету: Зб. наук. праць. – Рівне, 2001. – Вип. 2 (9). – С. 294–301.
2. Гришина Л. О. Оцінка економічного потенціалу регіону при формуванні стратегії його розвитку / Л. О. Гришина, Г. В. Єфімова, Н. В. Гришина [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_19_ekon/stat_19/16.pdf.
3. Данилишин Б. М. Эколого-экономические проблемы обеспечения устойчивого развития производительных сил Украины / Богдан Михайлович Данилишин. – Київ: РВПС НАНУ, 1996. – 257 с.
4. Інвестиційний потенціал регіону в системі еколого-економічних відносин [Електронний ресурс] / А. Ю. Жулавський, Я. В. Говорун // http://library.kpi.kharkov.ua/Vestnik/2010_7/statti/Zhylyavskiy_Govoryn.pdf.

5. Єврорегіон Буг: Волинська область / [за ред. Б. П. Клімчука, П. В. Луцишина, В. Й. Лажнік]. – Луцьк: Ред.-вид. відд. Волин. ун-ту, 1997. – 448 с.
6. Клиновий Д. В. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка України: навч. посібник / Д. В. Клиновий, Т. В. Пепа. – К.: Центр навч. літ., 2006. – 728 с.
7. Климахіна О. М. Використання потенціалу регіонів як чинник підвищення рівня їх пропорційного розвитку: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.01.01 „економічна теорія” / О. М. Климахіна. – К.: КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, 2006. – 197 с.
8. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навч. посіб. / [за ред. А. О. Задоя.] – Київ: Знання, 2007. – 332 с.
9. Мочерний С. В. Світове господарство в умовах глобалізації: монографія / Мочерний С. В., Ларіна Я. С., Фомішин С. В. – Київ: Ніка-Центр, 2006. – 200 с.
10. Потапова А. Г. Оцінка економічного потенціалу Волинського регіону / А. Г. Потапова // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки. – 2012. – № 9 (234). – С. 64-69.
11. Потапова А. Г. Характеристика інвестиційного потенціалу Волинської області / А. Г. Потапова, О. В. Гоць // Наукові записки СумДПУ імені А. С. Макаренка. Географічні науки. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – Вип. 6. – С. 81–86.
12. Потапова А. Г. Характеристика трудового потенціалу Волинської області / А. Г. Потапова, О. В. Гоць // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2014. – № 11 (288). – С. 94–99.
13. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України / В. П. Руденко. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т., 2010. – 552 с.
14. Семенова В. Ф. Дослідження рівня використання економічного потенціалу регіону: монографія / за ред. В. Ф. Семенова, О. І. Руденко. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2012. – 150 с.
15. Тищенко О. М. Оцінка ефективності використання економічного потенціалу / Тищенко О. М. – К.: ВНТУ, 2004. – 350 с.

ПОТЕНЦІАЛ ВПЛИВУ ПІДЗЕМНИХ ВОД НА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК СЕЛЬОВИХ ЯВИЩ У ГІРСЬКИХ РЕГІОНАХ

Трофімова Олена Олександрівна

аспірантка кафедри геодезії та картографії, Національного університету біоресурсів і природокористування України

ПОТЕНЦИАЛ ВЛИЯНИЯ ПОДЗЕМНЫХ ВОД НА ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ СЕЛЕВЫХ ЯВЛЕНИЙ В ГОРНЫХ РАЙОНАХ

Трофимова Елена Александровна, аспирантка кафедры геодезии и картографии, Национального университета биоресурсов и природопользования

THE POTENTIAL EFFECT OF GROUNDWATER ON THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF MUDFLOW PHENOMENA IN MOUNTAINOUS REGIONS

Trofimova E. A., post graduate student of the department of geodesy and cartography, National university of life and environmental sciences of Ukraine

АНОТАЦІЯ

У статті окреслено актуальність комплексного системного підходу до дослідження проблем селів. Охарактеризовано доцільність вивчення сельових процесів як природних системних 3D-об'єктів з урахуванням механізмів